אגרא דכלה — שמיני

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל (ויקרא ט א). יש לרמז ביום השמיני נקרא התשובה, שהוא דרגא דבינה שהיא שמינית ממטה למעלה. והנה התשובה הוא על ידי הדעת שמתבונן בדעתו איך הרבה להמרות בוראו, ואז אחר שמתקן הכל בתשובה, ממשיך על ידי דביקות הדע"ת מוחין להמדות, היינו יראה ואהבה וכו', שהיה עד עתה בהעלם היינו בקטנות, ולא היה להם התפשטות בכל פרצופו, והבן. והמוחין נקרא זקני ישראל, (כבר ידעת (קידושין ל"ב ע"ב) זק"ן זה שקנה חכמה), כי המוחין הם הזקנים חכמה בינה דעת, והמדות היינו יראה ואהבה התפארות וכו', נקראים אהר"ן ובני"ו. אהרן איש חסד ברא בוכרא, ובניו הם שאר הדרגין גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות. וכבר ידעת שכל אלו הבחינות והמדות הם בכל אחד מישראל, וכשהם עדיין בהעלם וקטנות בלי תשובה עלאה, אין להם התפשטות בגוף בזולת מוחין דגדלות, מה שאין כן על ידי תשובה עילאה, יקבל המדות חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות (שבישראל), מוחין דגדלות חכמה בינה דעת, והמשכיל יבין הענין לאשורו. וזהו ויהי ביום השמיני, כשנתהווה באדם בחינת יום השמיני היינו תשובה עילאה, אז קרא משה היינו הדע"ת (המחבר המדות עם המוחין כנודע שהוא קיום כל המדות), לאהר"ן ולבני"ו הם המדות, ולזקני ישראל הם המוחין חכמה בינה דעת, בין והתבונן ויונעם לנפשך, וסמכתי על המתבונן במושכלות:

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה י"י תעשו וירא וכו' (ויקרא ט ו). לא פורש מה יעשו, אם הכוונה על הקודם כבר אמר, ולא הוה ליה למימר רק דעו שירא אליכם וכו', ואם על האמור למטה, הנה זה אמירה בפני עצמו אחר כך. אך הוא שמשה אמר להם למעלה שיעשו הקרבנות, וסיים כי היום כו' (ויקרא ט ד), ואם כן היה מקום לשיעשו הקרבנות עבור זה, וזה מיקרי גם כן להנאת עצמם, ולא זהו הדרך לעבודה האמיתיית. וזה שאמר להם זה הדבר אשר אמרתי אליכם עבודת הקרבנות אשר צוה י"י תעשו, אתם עשו רק כאשר צוה י"י לקיים מצותיו ולא לשום כוונה אחרת, וממילא וירא אליכם וכו', מה שאין כן אם תתכוונו לשירא עליכם כבוד י"י, והבן:

ויאמר משה זה הדבר וכו' (ויקרא ט ו). הנה התרגום יונתן מפרש דין פתגמא דתעבדון אעדו ית יצרא בישא מן לבכון, ומן יד איתגלי לכון יקרא די"י. הנה הוקשה לו הקושיא כנ"ל כי לא פורש מה יעשו, אבל לא נדע האיך מרומז הענין שפירש הוא ז"ל בכתוב. והנראה דהנה המשכיל בעניינו, כשרואה שהיצר מסיתו לאיזה תאוה רעה ואהבה רעה או יראה רעה, מוכרח להתבונן מאין בא זה לאדם כיון שאין זה רצונו ית', וכי סלקא דעתך שהיצר הוא מקטרגא דמאריה ח"ו, על כן יתבונן שזה הוא מהמדות הנבראים שנפלו בשבירה, ובאה אליו המחשבה או מיראה וכיוצא, והאדם מחויב להפשיט גשמיות הענין להעלות לאהבת י"י ית' וליראתו, ומתחדש על ידי זה מעשה בראשית כנודע, והמשכילים יבינו כאשר קדם הדיבור אלינו בכמה מקומות, ותיכף בהעלות אדם על לבו, יתגלה לו פנימיות החיות של המחשבה שהוא כבוד י"י. ועוד בהבין הענין יותר, יתגלה לו שהמחשבה שנפלה לו הוא כיסוי ומלבוש לפנימיות החיות, ויבין וידע שגוף המלך בתוך המלבוש, וזה נקרא כבוד י"י, כי רבי יוחנן קרא למאני מכבדותא (שבת קי"ג ע"א), מה שאין כן כשנשאר ח"ו בגשמיות המחשבה. וזה שתבין פירוש הקדוש (אולי צ"ל הכתוב) זה הדבר אשר צוה י"י תעשו. ר"ל על כל דבר ודבר שיפול במחשבותיכם, תעשו רק את אשר צוה י"י באותו הענין, אם הוא מדיבור אהבה תתעוררו אהבת י"י, ואם יראה תתעוררו יראת י"י, ותיכף יתראה אליכם שאין היצר מקטרגא דמאריה, רק הוא כבוד י"י שבכל ענין מתלבש פנימיות חיותו ית', וכל דבר שבעולם נקרא כבוד י"י מלבושים לניצוצי קדושתו ית'. וזה הפירוש מלוך על כל העולם כולו בכבודך (תפלת ימים נוראים), היינו במלבושיך יהיה כבוד י"י לעולם, אז ישמח י"י במעשיו (תהלים קד לא), שמח לא נאמר אלא ישמח, והבן. וז"ש הקדוש אעדו ית יצרא בישא מן לבכון, ר"ל רק הסירו את היצר מלבכם, ומן יד אתגלי וכו' ותיכף יתגלה לכם שהיצר הוא רק כבוד י"י, מלבוש לנצוצי קדושתו ית' ובתוכו י"י, ומדוע יתפתה האדם למלבוש, ולא יתבונן על פנימיות המלך, והבן מאוד ויונעם לנפשך:

וישא אהרן את ידיו (ויקרא ט כב). יד"ו כתיב. להורות דבעינן ב' ידים כאחד בנשיאות כפים, נ"ל:

וישמע משה וייטב בעיניו (ויקרא י כ). יש לרמז במקרא קודש הלז, כשמתבונן הדעת (שבאדם בדביקותו ית', אז לא יעצרנו הגשם ויוכל האדם לראות מרחוק ברוח הקודש ראיה שכליית, כי יקבל מהאור הטוב שיכולין להביט בו מסוף העולם וכו'. וזהו וישמע (מלשון הבנה כנודע), מש"ה (הוא הדעת), וייטב בעיניו (אז הטוב הוא בעיניו, היינו האור כי טו"ב שיכול האדם להביט בו מסוף העולם ועד סופו (חגיגה י"ב ע"א), והבן מאוד:

ויהי ביום השמיני (ויקרא ט א). כל מקום שנאמר ויה"י אינו אלא לשון וכו' (מגילה י' ע"ב). וכתב במגלה עמוקות כי אלו נשאר משה בכהונתו, לא היתה שום קליפה וס"א שולטת מעולם על ישראל. והנה לפי זה נ"ל שבודאי היה המות נתבטל. ובזה יצדק למה קרא גם לבניו, הלא לא צוה להם שום דבר, אך הוא להורות כי כעת יצטרך לבנים כהנים שיהיו ממלאים מקום אבותיהם, מה שאין כן אילו שימש משה היה הוא בעצמו כהן לעולם. ועל פי פשוטו נ"ל שקרא גם לבני"ו, כי הנה פוקד הש"י עון אבות על שלשים וכו' (שמות כ ה), והנה הכפרה הלזו תהיה גם לבניו אחריו לדורותם, וגם להורות שתהיה הכהונה ירושה לבניו אחריו לדורותם: קח ל"ך (ויקרא ט ב). להנאתך ולטובתך להתכפר בו. וגם ל"ך משלך:

עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים והקרב לפני י"י (ויקרא ט ב). הנה החטא"ת הוא לכפ"ר על חטא העגל כפירוש רש"י, ועולה שהיא מכפרת על עשה למה היא באה. עוד נדקדק והקרב לפני י"י למה לי, היה לו לומר להקריב לי"י. והנראה דהנה אמרו רז"ל בזבחים (צ' ע"א) חטאת קודמת לעולה, (וכתבו התוס' (ד"ה למקראה) הגם שהעולה מכפרת על חייבי עשה מקיבעא וחטאת מקופיא, עם כל זה כיון שצריך להקריב החטאת לכפר על חייבי כריתות, אם כן מכפרת גם על עשה, על כן עולה שלאחריו לא הוי רק דורון), משל לפרקליט שנכנס למלך, ריצה הפרקליט נכנס דורון אחריו. והנה מקודם נכנס הפרקליט היינו החטאת, ועדיין לא נכנס החוטא בעצמו עם הדורון רק הפרקליט, וכשמקריב העולה אחר כך נכנס החוטא בעצמו לפני המלך עם הדורון. ובזה יתכן שבכאן מקריב החטאת בהכרח מקודם לכפר על עון העגל, והעולה היא דורון אחר ריצוי הפרקליט, ואז נכנס בעצמו לפני י"י לראות פניו כביכול. ובזה יתכן שלא אמר והקרב אות"ם לפני י"י, דקאי רק על העולה, נ"ל:

ואל בני ישראל תדבר לאמר (ויקרא ט ג). למה הוצרך אהרן לדבר ולמה לא דיבר משה בעצמו. גם מהו הלאמ"ר. ונ"ל להיות שהוא אמר חג לי"י מחר (שמות לב ה), הוצרך בעצמו לעשות תשובת המשקל. וזהו לאמ"ר בשביל אמירתו חג לי"י מחר, נ"ל:

ושור ואיל לשלמים לזב"ח וכו' (ויקרא ט ד). לא אמר להקרי"ב כמו שאמר בקרבן אהרן (ויקרא ט ב), ואמר לזב"ח. כי השחיטה כשירה בזר, מה שאין כן ההקרבה (ברכות ל"א ע"ב), נ"ל:

כי היום י"י נראה אליכם (ויקרא ט ד). למה לו לנתינת טעם לציווי השי"ת, ואם הוא רק בשורה, הוה ליה למימר והיום י"י וכו'. אך הוא להורות שזה רק חובת היום הזה בלבד מפני ההתראות השכינה, ואינם באים הקרבנות הללו חובה בכל שנה בראש חודש ניסן, וכן יש להתבונן בפירוש רש"י:

ועשה את חטאתך וכו' וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם כו' (ויקרא ט ז). יש להתבונן למה אמר בקרבנות אהרן לכפר גם בעד העם. והנראה דלמדהו דעת שלא יעלה על דעתו בהקריבו את קרבנותיו קודם לקרבנות העם, שהוא מרוצה יותר להש"י מקרבנותיהם, רק בודאי קרבנות הצבור חשובים יותר לפני הש"י, רק שהוא בהכרח להיות הוא המקריב והמכפר, והזה הטהור על הטמא כתיב (במדבר יט יט), ואם כן בכוונתו זאת בקרבנותיו, אם כן גם קרבנותיו הם הכנה לכפרת העם, והבן:

ויקרב את המנחה וכו' ויקטר על המזבח מלבד עולת הבוקר (ויקרא ט יז). ביותר היה לו לומר מלבד עולת הבוקר אצל העולה. וצריך לומר כפירוש רש"י דקאי אכל הנך דלעיל. והנה העמיק רש"י ז"ל עוד ופירש כל אלה עשה אחר עולת התמיד. והנה למה לא כפשוטו שכל אלה יעשה חוץ העולת התמיד. והנראה דהנה לפי זה יקשה דהוה ליה למימר זה אחר כל הקרבנות, על כרחך צריך לומר דהאי מלבד פירושו אח"ר, ולכך לא אמר זה אחר השלמים, דבאמת השלמים היו קודם עולת התמיד, וכן פירשו כמה מהמפרשים. אבל תגדל התימה בעיני למה לא הקדים הכתוב לומר הקרבת השלמים, וגם בציווי משה נראה דהציווי היה מקודם להקריב החטאות והעולות. והנראה דהנה יש לדקדק בכתוב למה בעולה ומנחה הכתובים מקודם (נאמר) ויקר"ב (ויקרא ט טו), ובשלמים אמר וישח"ט (ויקרא ט יח). ונראה דהקרבה מיקרי גמר ההקרבה כולה היינו הקטרת אימורין, והנה כך היה המעשה דשחיטת התמיד היה קודם הכל, ואחר כך שחיטת החטאות והעולות, ואחר כך שחיטת השלמים והקטרת אימוריהן תיכף בסמוך, ואחר כך הקטרת איברי התמיד, ואחר כך הקטרת אימורי החטאות ונתחי העולות. ובזה יונח הכל, דהפסוקים נכתבים כסדר שחיטתן, ובחטאות ועולות כתיב ויקר"ב, דמשמע ההקרבה כולה זה היה אחר עולת הבוקר, מה שאין כן השלמים היה הקטרת אימוריהן קודם הקטרת איברי התמיד, וישחט אח השור וכו' זה היה באמת אחר שחיטת הכל, והבן. ובזה יונח לנו דנאמר בפסוק וישחט את השור וכו' ויזרקהו וכו', (ויקרא ט יט) ואת החלבים וכו', (ויקרא ט כ) ויקטר החלבים וכו', מה שלא נאמר כן כל סדר ההקטרה באינך הקרבנות. אך הוא להורות דבהשלמים היתה השחיטה וההקטרה ביחד בלא הפסק, ומשמיענו זאת התורה איך הש"י מחבב ישראל עם קרובו, שתיכף בהתחילם להקריב על חטאתם אשר חטאו, תיכף נתרצה בהטיל שלומם עמהם, על כן מיהר כביכול להקדים כל סדר השלמים מסדר החטאות ועולות, והבן: